

Zápis z 2. kulatého stolu ke Koncepti rodinné politiky

Místo zasedání: Ministerstvo práce a sociálních věcí, Karlovo náměstí 1, Praha 2, zasedací místnost „36“

Čas zasedání: 13:30 – 17:00

Přítomní: viz příložený seznam

1. Zahájení

Kulatý stůl zahájila paní náměstkyně pro rodinnou a sociální politiku **Z. Jentschke Stöcklová**. Ocenila, že se připravovaná Koncepce rodinné politiky (dále jen „Koncepce“) zaměřuje na současné formy rodiny a poděkovala všem, kteří se na ní podíleli.

Předsedkyně Odborné komise pro rodinnou politiku (dále jen „Komise) **M. Čermáková** představila činnost Komise, způsob přípravy Koncepce a její strukturu.

Přítomné přivítala také **J. Maláčová**, ředitelka odboru rodinné politiky a politiky stárnutí, který se na přípravě Koncepce podílí.

2. Prezentace + diskuze jednotlivých témat

1. Prezentace – D. Holý: Snižování rozdílů v odměňování žen a mužů

Podle **D. Štechové** je problémem levná práce obecně. Odbory vedou kampaň, aby se cena práce v ČR celkově zvýšila.

J. Brodani upozornila na důsledek nerovného odměňování, kterým je ohrožení chudobou ve stáří. Investice na stáří si z 95 % dělají pouze muži, ženy své peníze nezhodnocují, neuvažují takto finančně.

D. Holý souhlasil, že levná pracovní síla je problémem, u žen můžeme často hovořit o pracující chudobě. Máme potlačenou příjmovou chudobu, ale mnoho lidí je těsně nad její hranicí. U důchodců se GPG promítá i do výše starobního důchodu.

Podle **O. Hampla** je důležité věnovat se rozdílům mezd žen a mužů, musí však být rozlišeno, co je dáno dopadem rodinných rolí a co samotným genderem.

V. Jásek souhlasil, že jde o problém, který je třeba řešit. Situace v různých oborech je rozdílná, obecně je však třeba především osvěta. UZS chce spustit projekt genderových auditů. Jde o to, aby byly pochopeny souvislosti, dopady atd. Jsem rád, že tyto věci vznikají. Důležité je, aby ženy, které chtějí pracovat, mohly pracovat. Klíčová je možnost volby, často je ta volba iluzorní. Podpořil opatření podporující rovnost, pouze upozornil na opatrnost při zavádění, aby se z toho nestala zátěž pro firmy.

D. Holý uvedl, že hlavním opatřením v boji proti nerovnému odměňování je zavedení transparentnosti – zaměstnavatelé velkých a středních podniků by povinně zveřejňovali agregovaná data o odměňování žen a mužů. Podle něho je shoda na tom, že dnes je v ČR ekonomicky výhodné nemít děti.

D. Jiráňka zajímalo, čím vším je ta statistika způsobena, zda to není tím, že ženy odcházejí a začínají pracovat jako OSVČ. **D. Holý** odpověděl, že ženy na MD/RD si přivydělávají jako OSVČ, jde ale spíše o drobný přivýdělek.

O. Hampl by podpořil prorodinné audity firem – sladování je velký problém nejen matek, ale i otců, mělo by se hodnotit, jakým způsobem jim firmy vycházejí vstříc?

P. Krčál informoval, že Kraj Vysočina provedl audity v 350 firmách. Čím menší firma, tím lepší výsledek, čím větší firma, tím horší výsledek. Zároveň pořádají třetí ročník Podniku přátelského rodině. V kraji Vysočina spojili Koncepti rodinnou a seniorskou – např. i v Rakousku již řeší mezigenerační problematiku. Domovy pro seniory jsou plné, péče rodiny bude do budoucna primární. Kraje jsou důležitými aktéry, zodpovědnými za rozvoj rodinné politiky.

T. Pavlas se zeptal, zda je k dispozici výzkum na problematiku GPG a bezdětných žen? Podle jeho názoru bude GPG i v případě bezdětné ženy velký. Není důležité pouze to, zda má žena děti, ale samotný fakt, že je žena.

H. Skálová připomněla jeden aspekt, který v prezentaci zazněl – ohrožení nezaměstnaností u žen – matek. Existuje studie, ze které plyne, že velmi vysoký podíl žen se ocitá v nezaměstnanosti v době, kdy jejich nejmladšímu dítěti jsou 3 roky.

Proběhla krátká diskuze k tématu definici rodiny. **V. Azenbacher** sdělil, že má problém ztotožnit se s definicí rodiny v Koncepti, Občanský zákoník ji podle něho pojímá lépe. Také podle **B. Vildové** má tradiční model rodiny význam a Koncepte má směřovat k tomu, aby byl model tradiční nebo alespoň úplné rodiny zachován. **Z. Jentschke Stócklová** zareagovala, že rodina je v Koncepti vnímána tak, jak reálně existuje, nelze říkat lidem, kteří žijí jiným rodinným životem než v manželství, že nejsou rodina. Ať jsou páry sezenané nebo ne, důležité je, zda se starají o děti, nebo třeba o seniory. **K. Kňapová** poznamenala, že v Občanském zákoníku se operuje se společným soužitím, nemusí však jít o soužití manželské. Klíčové vytvářet takové prostředí, ve kterém se bude přirozeně rozvíjet láska a solidarita a možnost vzájemné péče. **O. Hampl** požadoval normální praktickou definici rodiny tak, aby jí lidé rozuměli. **M. Čermáková** vysvětlila, že definice v Koncepti funguje z hlediska navrhovaných opatření. Tradiční rodina dnes už v realitě není, není možné skrze Koncepti měnit toto chování.

D. Holý souhlasil, že nezaměstnanost mladých matek je velká, nicméně toto řeší zákoník práce, musí fungovat inspekce práce, soudy.

Podle **H. Haškové** nelze podceňovat vliv horizontální segregace, stejně tak nelze podceňovat vliv mateřství, obojí přispívá k GPG.

2. Prezentace – L. Formánková: Flexibilní formy práce

V diskuzi se řešila otázka toho, jak by mohla jít příkladem státní správa (**M. Adamová**), nastavení parametrů opatření – proč se týká pouze rodičů dětí do šesti let (**B. Sviezeni**) a možnost regulace státních a polostátních firem.

J. Maláčová odpověděla, že co se týká státní služby, vzhledem k uvádění zákona o státní službě do existence, tak prováděcí předpisy pro sladování rodinného a profesního života byly vydány nedávno, proto místa na částečné úvazky teprve vznikají. Ale např. MPSV sladování rodinného

a pracovního života plně umožňuje. **L. Formánková** doplnila, že na rodiče dětí do šesti let je cíleno proto, že nezaměstnaností jsou nejvíce ohroženy osoby, které se vrací z rodičovské dovolené.

B. Sviezeni navrhla do propočtů zahrnout i negativní důsledky toho, když rodiče nemají dost prostoru pro výchovu, např. náklady na léčbu drogově závislých. Významné je podle ní období až do 15 let věku dětí. **L. Formánková** odpověděla, že k tomuto směřuje opatření na snížení týdenní pracovní doby. Zkrácené pracovní úvazky mohou mít negativní ekonomické dopady, což potom má negativní dopad na děti ve smyslu chudoby.

D. Štechová zpochybnila aspekt dobrovolnosti některých flexibilních typů práce. Řada žen je přinucena zvolit formu OSVČ, přibývá situací, kdy jsou ženy nuceny využívat švarcsystém. Také práce na dálku se týká jen určitých profesí, ne všichni mohou tuto práci vykonávat.

V. Jásek upozornil na past zkrácených pracovních úvazků (podle něho i případ Nizozemska). Také vyjádřil obavy, aby schválení ochranných zákonů využívání flexibilních forem práce naopak nebránilo (sdílené pracovní místo, homeoffice). Zkrácení pracovní doby považuje u nás za nereálné, protože je u nás nízká efektivita práce. Slevy na odvodech by uvítal, poloviční úvazek stojí více než polovinu peněz, cena práce je drahá.

L. Formánková oponovala, že v Nizozemsku je obecně dobrá ochrana zaměstnanců, zároveň má Nizozemsko společně s ČR nižší úroveň podzaměstnanosti než průměr EU.

P. Špondrová se zeptala, čím je způsobeno, že náklady na poloviční úvazek činí 70 %? **V. Jásek** odpověděl, že pokud má zaměstnavatel někoho na poloviční úvazek, jsou tam fixní náklady. Sníží se mzdové náklady, ale manažerské a další náklady na místo se nesnižují.

O. Hampl řekl, že to je zjednodušený pohled, protože z hlediska zaměstnavatele jde o investici, že si udrží zaměstnankyni. **L. Formánková** na závěr vyzdvihla produktivitu zaměstnanců a zaměstnankyň na částečný úvazek.

3. Prezentace – H. Hašková: Úprava mateřské a rodičovské a zapojení otců

J. Petr ocenil zavedení otcovské poporodní. Muži podle něho mají zájem o péči o děti. Až 10 % určitě ano, 40 % by o tom uvažovalo, 40 % možná uvažovalo – problém není v hodnotovém nastavení mužů, ale v systémovém nastavení. Zajímalo ho, jak bude koncipován střídací bonus? Pozitivně jsou vnímaná bonusová opatření, ne ta restriktivní.

B. Sviezeni zpochybnila současnou konstrukci rodičovského příspěvku – při jeho pobírání je zároveň možné i pracovat a dát dítě do předškolního zařízení.

R. Kolínská poznamenala, že problém není pouze v mužích, část žen se brání tomu pustit muže k dětem. Uvítala vůli změnit termín mateřská/rodičovská „dovolená“. Dále navrhla, zda by se péče o děti nedala zařadit do normálních profesí a být standardně oceněna?

H. Hašková blíže rozvedla podobu střídacího bonusu – podmíněno přerušením výdělečné činnosti, konstruováno podobně jako PPM. Ohledně úprav rodičovského příspěvku Komise vycházela ze stavu, který existuje dnes. Institut MD a RD upravuje zákoník práce, jde o ochranu pečujícího rodiče před

ztrátou zaměstnání v období péče o děti. Brát péči o dítě jako povolání by znamenalo velkou transformaci systému, která se neobjevuje nikde v Evropě.

Podle **J. Vostatka** bychom se měli soustředit na úpravu výše dávek – dávka by měla být ve výši mzdy, tedy náhrada příjmu. Z hlediska teorie by mělo být optimální dávky zdanit a zároveň navýšit. Měli bychom to upravit, aby to připomínalo čistou mzdu – nebát se rozbít systém výpočtu nemocenského – dát najevo, že jde o náhradu mzdy a z toho vycházet. Neměl by být problém vyplácet „mateřské“ (nový název) 1 rok, u druhého dítěte dva roky – na úkor rodičovského příspěvku. Konstrukce rodičovského příspěvku je podle něho velmi chatrná – dáváme dost peněz, ale výplata je roztažena do dlouhého období. Doporučoval by peníze zkoncentrovat do prvních dvou let a z toho, co zbyde, zavést příplatky vícedětným rodinám. Nemusí to být o moc nákladnější, ale bude to efektivnější a může to mít praktický dopad na porodnost. Tento systém by měl být financován ze státního rozpočtu, ne z nemocenského pojištění.

H. Hašková odpověděla, že Komise chystá narovnání náhradovosti u PPM – cílem je co největší přiblížení se náhrady čisté mzdy tak, aby nedocházelo k překročení čisté mzdy. U pojmu „mateřské“ upozornila, že název musí zohlednit, že dávku může čerpat i otec.

4. Prezentace – J. Šatava: Sjednocení daňové podpory

5. Prezentace – L. Sokačová: Ochrana dětí před chudobou

Byl diskutován návrh na zrušení slevy na manžela u daně z příjmů fyzických osob. **K. Pelán** zpochybnil vliv slevy na manžela/manželku na motivaci k práci manželky. Naopak se setkal s tím, že žena deklaruje samoživitelství, ačkoli partnera má, aby dosáhla na dávky.

Podle **J. Vostatka** neexistuje jedno správné řešení. V českých poměrech sleva vznikla logicky z konzervativní koncepce, pokud chceme jinou koncepci, pak tam sleva na manžela/ku nepatří. Argumentace nepřizpůsobivými v souvislosti s daňovým zvýhodněním není podle něho na místě – nic z toho se ve světě neprokázalo, pokud někdo nedostane přídatky na děti, získá ty prostředky jinak. Doporučil přiklonit se k nějaké jasné koncepci podpory rodin s dětmi – je třeba rozhodnout se, co chceme, zda daňové zvýhodnění na dítě nebo přídatky. Testované daňové zvýhodnění + univerzální přídatek na dítě. Z hlediska systému by byla jedna dávka ideální. Doporučil užívat termín univerzální, ne plošný. Výplatu dávky může dělat ČSSZ a FÚ. Doporučoval by zrušit daňové zvýhodnění na dítě – nemají nárok všichni. Sociálně demokratický model znamená, že v něm nebudou daňová zvýhodnění, nebude sleva manžela/ku a nebude penzijní spoření – naopak bude obsahovat univerzální přídatky na děti. Přídatek by měl mít vazbu na existenční minimum, nediferencoval by ho podle věku. Mohl by být ve výši 9 % průměrné mzdy.

O. Hampl uvedl, že sleva na manžela/manželku nemá za cíl podporu rodin, ale podporu manželů.

J. Šatava uvedl, že explicitně se nikdo nerozhoduje, zda půjde pracovat, když ztratí slevu na manžela/manželku, ale implicitně se takto domácnosti chovají, což ukazují data. Přeměna slevy na dítě na univerzální přídatky je věc k diskusi, z teoretického hlediska by vedle sebe neměla existovat dávková a daňová podpora. Špatně se potom kontroluje, kolik kdo dostává. ČR jde cestou zdanění jednotlivce, proto v systému sleva na manžela/ku nemá místo. Pokud bychom měli daňovou jednotku domácnost, pak by to význam mělo.

L. Sokačová dodala, že zneužívání dávek není takový problém, neexistují dávky, které by byly určeny výhradně samoživitelkám. Problémem je v současnosti i podvádění s daňovými bonusy. **J. Šatava** upřesnil, že za deset let se výplata daňových bonusů zvedla ze 1,5 mld. na 9 mld. Na slevu na manžela/ku navíc obvykle dosáhnou pouze ti, kteří mají dostatečně vysoký příjem. Rodiny s dětmi obvykle nedočerpají všechny slevy.

J. Maláčová ukončila druhý kulatý stůl.

V Praze dne 21. června 2016

Zapsala: Kateřina Linková

3. Seznam přítomných

Jméno, příjmení	Organizace
Adamová Markéta	poslankyně TOP 09
Azenbacher Vilém	poradce místopředsedy vlády
Brodani Jana	Asociace pro kapitálový trh ČR
Čermáková Marie	SOÚ AV ČR, OKRP
Fiala Tomáš	VŠE
Formánková Lenka	SOÚ AV ČR, OKRP
Fraňková Pavla	FDV
Fünfkirchlerová Petra	Ústecký kraj
Grünbergová Lenka	Úřad vlády
Hampl Otakar	MZe, OKRP
Hašková Hana	SOÚ AV ČR
Hlaváčková Jiřina	Hl. m. Praha
Höhne Sylvia	VÚPSV
Holbová Stanislava	Kraj Vysočina
Holý Dalibor	ČSÚ, OKRP
Hošťálková Jitka	MPSV
Jahoda Robert	MU Brno, OKRP
Jásek Vít	UZS
Jentschke Stöcklová Zuzana	MPSV
Jiránek Dan	SMO
Kňapová Kateřina	FF UK
Kocourková Jiřina	PřF UK, OKRP
Kolínská Rut	Sít mateřských center
Krčál Petr	Kraj Vysočina
Krejčová Hana	MF ČR
Kuchařová Věra	VÚPSV, OKRP
Linhart Zdeněk	MPSV
Linková Kateřina	MPSV
Maláčová Jana	MPSV
Maříková Hana	SOÚ AV
Matoušková Jitka	FDV
Paloncyová Jana	VÚPSV
Pavlas Tomáš	Otevřená společnost
Pechová Jana	MPSV
Pelán Karel	YMCA
Petr Josef	LOM
Petřeková Jarmila	Karlovarský kraj
Peychlová Kristýna	VÚPSV
Prášek František	Svaz důchodců ČR
Procházková Ivana	MU Brno
Pummer Michal	Organizačně správní institut
Reinosová Lenka	MPSV
Růžička František	MÚ Krupka

Růžičková Lucie	MPSV
Ryšánková Jana	MPSV
Skálová Helena	Gender Studies
Skuhřavá Radka	Osmička pro rodinu
Sokačová Linda	MPSV, OKRP
Staníková Denisa	Olomoucký kraj
Stelzerová Hana	Česká ženská lobby
Stříbná Kateřina	SUIP
Sulík Pavel	MPSV
Sviezeny Beatrix	Asistentka PČR
Šatava Jiří	Cerge-ei, OKRP
Špondrová Pavla	MPSV
Štechová Dana	ČMKOS
Štýbrová Martina	MPSV
Truong Thu Thuy	MPSV
Tužilová Jindra	SMO
Vančurová Alena	VŠE, OKRP
Vaníčková Jana	OMEP
Viktorinová Lucie	MPSV
Viktorinová Lucie	MPSV
Vildová Blanka	YMCA
Vostatek Jaroslav	Vysoká škola finanční a správní
Wichterlová Lada	Gender Studies
Wija Petr	Diakonie ČCE, OKRP
Zachariášová Jitka	A doma, z. s.
Zajíček Jan	Centrum pro rodinu a sociální péči
Zelenková Hana	MPSV
Zelený Martin	ČSÚ
Zrcek Kryštof	ČSSZ